

”Vihdoinkin totta: Maailmanmestarit kontallaan”

Suomen jääkiekon A-maajoukkueeseen kohdistuneet
menestysodotukset suomalaisessa lehdistössä vuosina 1971—
1972

Oulun yliopisto

Historiatieteet

Historian kandidaatintutkielma

29.02.2024

Tino Kempainen

Sisällys

Johdanto.....	3
1. Jääkiekon asema 1970-luvun alussa Suomessa ja Neuvostoliitossa	6
2. Lähellä käy – Sveitsin MM-kisat 1971	10
3. Punakone kaatuu vihdoinkin – Izvestija-turnaus 1971.....	14
4. Joko nyt? – Sapporon talviolympialaiset 1972.....	17
Loppulause	21
Lähteet ja tutkimuskirjallisuus	23

Johdanto

Suomesta oli alkanut muodostua jääkiekkomaa 1960-luvun kuluessa. Ensimmäinen jäähalli oli rakennettu Tampereelle 1965, ja ensimmäiset Suomessa järjestetyt jääkiekon MM-kisat olivatkin jo samana vuonna.¹ Suomi voitti Neuvostoliiton historiallisesti vuoden 1971 Izvestija-turnauksessa.² Seuraavan vuoden talviolympiakisoissa Sapporossa palattiin kuitenkin taas vanhaan tuttuun: Neuvostoliitto kaatoi Suomen turnauksen avausottelussa lukemin 9—3.³

Tutkimuskysymykseni ovat: **Millaisia menestysodotuksia suomalaisessa lehdistössä oli Suomen A-maajoukkuetta kohtaan ennen vuoden 1971 Izvestija-turnausta? Muuttuivatko odotukset joukkuetta kohtaan, kun Suomi voitti Neuvostoliiton ensimmäistä kertaa jääkiekkokaukalossa?**

Tarkastelemani vuodet tutkielmassani ovat 1971—1972, joka kattaa vuoden 1971 Sveitsin MM-kisat, vuoden 1971 Neuvostoliiton Izvestija-turnauksen sekä vuoden 1972 Sapporon talviolympialaiset. Aikarajaus mahdollistaa Suomen A-maajoukkueesta uutisoinnin tutkimisen ennen ja jälkeen Neuvostoliiton jääkiekkomaajoukkueen kaatamisen. Vuoden 1972 Prahan MM-kisat valitsin jättää pois, koska Suomen maajoukkueen otteita peilattiin väistämättä Sapporon talviolympialaisten suoritukseen. Prahan kisojen uutisoinnin tarkastelu ei olisi siis ollut tutkimuskysymyksen kannalta kovinkaan olennaista.

Valitsin aiheen, koska varsinkin 1970-luvun alkupuolella Suomen jääkiekon A-maajoukkue oli monesti hyvin lähellä saavuttaa ensimmäisen mitalinsa arvokisoissa. Menestys tuottaa yleensä kasvavaa huomiota ja kiinnostusta lajia kohtaan, sekä luo urheilijoista jopa kansallissankareita kansan silmissä. Ensimmäinen voitto Neuvostoliitosta saattoi luoda nousevia menestysodotuksia Suomen jääkiekon A-maajoukkuetta kohtaan ja jopa realistisia toiveita ensimmäisestä mitalista.

¹ Jokisipilä, Markku, 2018, ”Heittopussista punakoneen kaatajaksi, amatöörikerhosta ammattilaisorganisaatioksi, vuodet 1965—1988”, *Koko kansan leijonat – Suomi-kiekon historia*, 125.

² Jokisipilä 2015, 10.

³ Honkavaara 1973, 11.

Tutkielma alkaa ensin pohjustuksella jääkiekon asemasta 1970-luvun alussa Suomessa ja Neuvostoliitossa. Ensimmäisen luvun tarkoituksena on myös avata vuoden 1971 Izvestija-turnauksen Suomen Neuvostoliitto -voiton kokoluokkaa. Tutkielma jatkuu Sveitsin vuoden 1971 maailmanmestaruuskilpailuiden uutisoinnin tarkastelusta, edeten vuoden 1971 Izvestija-turnaukseen ja päättyen vuoden 1972 Sapporon talviolympialaisten tarkasteluun.

Tutkielmassa keskeisiä käsitteitä ovat *Punakone*, joka oli Neuvostoliiton jääkiekkomaajoukkueen lempinimi. Toinen keskeinen käsite on *kolme suurta*, jolla viitataan Tshekkoslovakian, Ruotsin ja Neuvostoliiton jääkiekon A-maajoukkueisiin. Kyseiset maat olivat tarkastelemallani ajanjaksolla suurimpia jääkiekkomaita, Kanadan puuttuessa kansainvälisistä arvokisaturnauksista.

Lähteenäni käytän artikkeleita Helsingin Sanomista, Kansan Uutisista, sekä Uudesta Suomesta. Lehdistä Helsingin Sanomat olivat 1970-luvulla levikiltään suurin sanomalehti Suomessa.⁴ Kansan Uutiset oli puolestaan suurilevikkeisin poliittinen työväen lehti.⁵ Uusi Suomi puolestaan oli tutkimanani ajanjaksona arvoiltaan oikeistolaisempi Kokoomuksen äänenkannattaja, sekä levikiltään Kansan Uutisia suurempi, mutta Helsingin Sanomia pienempi.⁶ Tarkastelemallani ajanjaksolla päätoimittajina lehdissä toimivat Pentti Poukka (US), Teo Mertanen (HS) ja Jorma Simpura (KU).⁷

Lähteenäni käyttämissä lehdissä on siis kaksi poliittisella akselilla eri suuntiin sijoittuvaa äänenkannattajaa, sekä neutraalimpi Helsingin Sanomat. Lehtien eri taustasidonnaisuus auttaa myös tarkastelemaan, jos lehtien uutisoinnissa on sävyeroja Suomen jääkiekon A-maajoukkueen suorituksia kohtaan. Sävyerolla tarkoitan esimerkiksi kielellisiä valintoja sekä sitä, mitä asioita Suomen jääkiekon A-maajoukkueesta nostettiin esille.

Helsingin Sanomista ja Uudesta Suomesta lähteenäni käyttämät artikkelit sain käyttöni kansalliskirjaston digitaalisesta sanomalehtiarkistosta, johon lehdet on digitoitu. Kansan Uutiset puolestaan on tallennettu mikrofilmille, ja kokoelma on käytettävissä Oulun Yliopiston kirjaston Pegasuksen tiloissa.

⁴ Helsingin Sanomien levikki 1971: 289 704 kpl. ja 1972: 305 016 kpl. Ekman-Salokangas, Aalto ja Salokangas. 1988a, 130--133.

⁵ Kansan Uutisten levikki 1972: 44 332 kappaletta. Ekman-Salokangas et al. 1988a, 274--276.

⁶ Uuden Suomen levikki 1972: 86 411 kappaletta. Ekman-Salokangas, Aalto ja Salokangas, 1998b, 204—206.

⁷ Ekman-Salokangas et al. 1988b, 204; Ekman-Salokangas et al. 1988a, 130; Ekman-Salokangas et al. 1988a, 274.

Päätutkimusmetodinani käytän laadullista sisällönanalyysia, sillä lähteenäni on laaja sanomalehtiaineisto, joista saamat tiedot kokoan kokonaisuuksiksi. Tutkimuksessa tarkastelen myös sanomalehtiartikkeleiden kielellisiä valinoja ja ilmauksia⁸, joten toisena tutkimusmetodinani käytän lähilukua. Hypoteesinani on, että ensimmäinen voitto Neuvostoliitosta loi lehdistölle menestysodotuksia tulevaan Sapporon olympiaturnaukseen. Hypoteesi auttaa seuraamaan esimerkiksi lehdistön kielellisiä valintoja, ja näin ollen ohjaa olennaisen tiedon etsimistä tutkimistani artikkeleista.⁹ Liitän työni urheiluhistorian, sekä lehdistöntutkimuksen piiriin. On kuitenkin mainittava, että tutkimus rajoittuu vain lehtien urheilutoimituksen tuottamiin artikkeleihin.

Tutkimuskirjallisuuteni pääteokset ovat Markku Jokisipilän ja muiden kokoomateos *Koko kansan leijonat* vuodelta 2018, sekä Markku Jokisipilän teos *Punakone ja vaahteranlehti* vuodelta 2015. *Koko kansan leijonat* -teos antaa kattavasti tietoa Suomen A-jääkiekkomaajoukkueen eri vaiheista historiassa. *Punakone ja vaahteranlehti* -teos puolestaan pohjustaa hyvin Neuvostoliiton jääkiekkomaajoukkueen nousua yhdeksi lajia kautta historian dominoivimmaksi joukkueeksi.

Hakuteoksina tutkimuksessa käytän paljon Aarne Honkavaaran toimittamia *Jääkiekkokirjan* vuosikertoja 1970—1971, 1971—1972 ja 1972—1973. Teoksissa on listattuna kaikki Suomen A-maajoukkueen pelatut ottelut, niiden tulokset ja päivämäärät. Hakuteoksista ilmenee myös, miten paljon aikaa eri turnausten välillä oli.

⁸ Eskola ja Suoranta 1996, 102.

⁹ Eskolan ja Suorannan teoksessa puhutaan siitä, miten teoria auttaa ohjaamaan tutkijaa uuden tiedon etsinnässä samalla jäsentäen ja systemoiden. Eskola ja Suoranta 1996, 130.

1. Jääkiekon asema 1970-luvun alussa Suomessa ja Neuvostoliitossa

Suomesta oli 1970-luvulle tultaessa alkanut muodostumaan jääkiekkomaa, lajin ohittaessa jalkapallon ja jääpallon suosiossa.¹⁰ Suomelle myönnettiin vuonna 1963 järjestettäväksi ensimmäiset arvokisansa jääkiekossa, kun Helsinki valittiin MM-turnauksen isäntäkaupungiksi vuodelle 1965.¹¹

Ehtona kisojen myöntämiselle oli, että ne pelattaisiin jäähallissa, jota Suomessa ei vielä kisojen myöntämishetkellä ollut. Hallihanke Helsinkiin kuitenkin mutkistui, jolloin Tampere otti hallin rakentamisen ja kisaisännyyden vastuulleen. Suomen ensimmäinen jäähalli rakennettiin Tampereen Hakametsään vuosina 1964—1965.¹² Ensimmäinen jäähalli ja jääkiekon kotikisat toivat lajille näkyvyyttä ja suosiota.¹³ Ensimmäisen jäähallin rakentaminen oli myös tärkeä etappi taistelussa jääpalloa vastaan.¹⁴ Jäähallien rakentaminen tarkoitti sitä, että jääkiekko lajina ei ollut enää niin riippuvainen sääolosuhteista.¹⁵ Suomessa oli ennen ensimmäisen hallin rakentamista alettu valmistamaan tekojääratoja vuodesta 1956 lähtien, joka edesauttoi niin harjoittelua kuin jääkiekon SM-sarjan otteluiden pelaamista. Parantuneet harrastusmahdollisuudet nostivat myös lajin suosiota.¹⁶

Suomi oli ennen Neuvostoliiton kaatamista 1971,¹⁷ pystynyt suurista jääkiekkomaista voittamaan Tšekkoslovakian vuonna 1967 ja Kanadan vuonna 1968.¹⁸ Voitot nostivat lajin suosiota entisestään, ja antoivatkin toivoa Suomen noususta suurien rinnalle. Viimeinen jäljellä oleva ”jättiläinen” olikin lajin suurmestari Neuvostoliitto.

¹⁰ Isotalo, Itkonen ja Nevala 2020, 2—3.

¹¹ Kokkonen, Jouko, 2018, ”Tie talviseksi kuningaspeliksi vuodet 1945—1964”, *Koko kansan leijonat – Suomi-kiekon historia*, 112.

¹² Kokkonen, Jouko, 2018, ”Tie talviseksi kuningaspeliksi vuodet 1945—1964”, *Koko kansan leijonat – Suomi-kiekon historia*, 112.

¹³ Jokisipilä, Markku, 2018, ”Heittopussista punakoneen kaatajaksi, amatöörikerhosta ammattilaisorganisaatioksi, vuodet 1965—1988”, *Koko kansan leijonat – Suomi kiekon historia*, 125—126.

¹⁴ Isotalo, Kimmo, 2015, ”Luonnon armoilta hallin suojiin – Jääkiekon ensiaskeleet kansallislajiksi”, *Urheilun toinen puoli*, 59.

¹⁵ Isotalo, Kimmo, 2015, ”Luonnon armoilta hallin suojiin – Jääkiekon ensiaskeleet kansallislajiksi”, *Urheilun toinen puoli*, 70.

¹⁶ Isotalo, Itkonen ja Nevala 2020, 4—5

¹⁷ Jokisipilä 2015, 10.

¹⁸ Arponen ja Sarvikas 1981, 105.

Ensimmäinen voitto Neuvostoliitosta saavutettiin vuoden 1971 Moskovassa pelatussa Izvestija turnauksessa 17. joulukuuta.¹⁹

Vuoden 1971 Izvestija turnaus oli Moskovassa pelattu Neuvostoliiton isännöimä neljän maan turnaus, johon osallistui Suomen lisäksi Ruotsin B-maajoukkue, Tšekkoslovakia sekä Neuvostoliitto.²⁰ Izvestija-turnaus ei ollut arvokisaturnaus, vaan se on verrattavissa nykyisin pelattavan *Euro Hockey Tourin* osaturnaukseen Venäjällä pelattavaan *Channel One Cuppiin*.²¹ Isäntämaa Neuvostoliiton voittamisesta huolimatta Suomi sijoittui turnauksessa vasta kolmanneksi huonomman maalieronsa nojalla.²²

Suomi oli Neuvostoliitto -voittoa edeltävissä vuoden 1971 Sveitsin MM-kisoissa ja vuoden 1970 Ruotsin MM-kisoissa molemmissa sijoitukseltaan neljäntenä.²³ Mitalisijat eivät vuosina 1970 ja 1971 olleet kaukana, sillä pronssimitaliin olisi riittänyt kumpanakin vuonna yksi lisävoitto.²⁴ Suomi kykeni siis haastamaan suurempiaan uskottavasti ja ottikin välillä niistä kovia voittoja, mutta mitalisijat jäivät kuitenkin vielä vain haaveeksi.

Neuvostoliitossa jääkiekkomenestys oli arkipäivää ja siltä odotettiin maanjohtoa myöten pelkkää menestystä.²⁵ Punakoneen voidaan perustellusti sanoa olleen neuvostoliittolaisen urheilun kruununjalokivi. Maailmanmestaruuskilpailuissa sekä talviolympialaisissa Punakone oli jääkiekon saralla aika-ajoin täysin suvereeni voittaen mestaruuden yleensä ylivoimaisellakin maalierolla.

Varsinkin 1970-luvulle tultaessa Neuvostoliitto oli kiekkokaukaloissa vähintäänkin ylivertainen. Neuvostoliiton jääkiekkomaajoukkue *Punakone* oli voittanut 1960-luvulla kultaa MM-kisoissa vuosina 1963, 1964, 1965, 1966, 1967, 1968, 1969. Lisäksi se saavutti myös kaksi olympiakultaa vuosina 1964 ja 1968.²⁶ Suomen A-maajoukkueen ensimmäinen voitto Punakoneesta vuonna 1971, ei siis sattunut Punakoneen menestyksen ollessa laskusuhdanteessa, vaan päinvastoin sen historiallisessa mestaruusputkessa.

¹⁹ Jokisipilä 2015, 10.

²⁰ "Olympiakenraali alkaa Moskovassa – Ruotsi petti järjestäjät" (art.). Helsingin Sanomat 17.12.1971.

²¹ Yle Urheilu 18.12.2015.

²² Lopullinen sijoitus oli: 1. Neuvostoliitto, 2. Tšekkoslovakia 3. Suomi 4. Ruotsi. "Seppo Liitsola muistutti: Tämä oli vielä harjoitusta" (art.). HS 21.12.1971.

²³ Jokisipilä, Markku, 2018, "Heittopussista punakoneen kaatajaksi, amatöörikerhosta ammattilaisorganisaatioksi, vuodet 1965–1988", *Koko kansan leijonat – Suomi-kiekon historia*, 177.

²⁴ Koponen ja Sarvikas 1981, 105.

²⁵ Neuvostoliittolainen jääkiekkoilu linkittyi tiiviisti urheilun merkitykseen kylmässä sodassa. Jokisipilä 2015, 294.

²⁶ Jokisipilä 2015, 141.

Kaiken kaikkiaan Suomi ja Neuvostoliitto kohtasivat jääkiekkokaukaloissa historiansa aikana yhteensä 147 kertaa, joista Neuvostoliitto voitti 134, Suomi 7 ja tasapelejä pelattiin vain kuusi.²⁷ Neuvostoliiton voittaminen ei Suomelle koko historian aikana ollut siis todellakaan arkipäivää, ja yleensä ottelusta kotiin viemiseksi jäi vain suurinumeroinen tappio.

Punakoneen pelaajarunko kerättiin yleensä Neuvostoliiton jääkiekkosarjan kolmesta parhaiten menestyvästä joukkueesta: TsSKA Moskovasta, Moskovan Dynamosta, sekä Moskovan Spartakista. Joukkueista kerättiin esimerkiksi parhaat hyökkäysketjut sellaisenaan, ja istutettiin Neuvostoliiton maajoukkueeseen. Pelaajat tunsivat toisensa hyvin jo ennestään, pelattuaan paljon yhdessä seurajoukkueissa.²⁸

Neuvostoliiton maajoukkue vietti kiekkoleireillä vuodesta jopa 11 kuukautta, ja pelaajat olivat virallisesti armeijan alaisuudessa²⁹, joka mahdollisti pelaajien ”amatööri” statuksen, ja näin ollen kärkiyksilöt pystyivät osallistumaan MM-kisoihin, sekä olympiaturnauksiin. Armeijamainen kurinalaisuus sekä suuri harjoittelumäärä hioi Neuvostoliiton pelaajarungon yhteen ja oli yksi joukkueen menestyksen syistä. Neuvostopelaajat olivat siis käytännössä täyspäiväisiä jääkiekkoilijoita, kun taas esimerkiksi Suomen joukkueen pelaajat kävivät jääkiekon pelaamisen ohella päivätöissä tai opiskelivat.³⁰

Toinen lajin suurmaista: Kanada, ei puolestaan saanut MM- tai olympiajälle kärkiyksilöitään tiukkojen amatöörisäännösten takia,³¹ ja se johtikin Kanadan osalta useisiin boikotteihin kisoja kohtaan.³² Neuvostoliiton urheiluinfrastruktuuri ei ollut missään vaiheessa muiden jääkiekon kärkimaiden kuten Kanadan kanssa lähellekään samalla tasolla. Neuvostoliitossa oli pulaa niin varusteista kuin kunnan jäähalleista ja tekojäistä.³³ Neuvostoliiton valttikortiksi tulikin niin sanottu ”kuivaharjoittelu” eli jään ulkopuolella tehty kestävyys- ja joukkueharjoittelu.³⁴ Neuvostoliitto erottui joukosta

²⁷ Jokisipilä 2015, 37–38.

²⁸ Jokisipilä 2015, 120.

²⁹ Jokisipilä, 2015, 172–173.

³⁰ Jokisipilä, Markku 2018, ”Heittopussista punakoneen kaatajaksi, amatöörikerhosta ammattilaisorganisaatioksi, vuodet 1965–1988”, *Koko kansan leijonat – Suomi-kiekon historia*, 173–174.

³¹ Jokisipilä, 2015, 200.

³² Jokisipilä, 2015, 141.

³³ Jokisipilä, 2015, 67–68.

³⁴ Jokisipilä, 2015, 118–119.

myös taktisella osaamisellaan, joka näkyi jäällä niin mielikuvituksellisina syöttöinä kuin koko kenttäviisikon yhtenäisellä pelityylillä.³⁵

³⁵ Jokisipilä, 2015, 119.

2. Lähellä käy - Sveitsin MM-kisat 1971

Tässä luvussa analysoin vuoden 1971 Sveitsin jääkiekon maailmanmestaruuskilpailuiden uutisointia. Etenen kronologisesti, aloittaen kisoja edeltäneistä päivistä edeten aina kisojen loppuvaiheeseen, jolloin joukkueiden lopulliset sijoitukset olivat jo selvillä.

Vuoden 1971 jääkiekon MM-kisat käytiin Sveitsin Genevessä ja Bernissä. Suomi sijoittui kisoissa neljänneksi, ollessaan vain kahden pisteen päässä kolmanneksi tulleesta Ruotsista, jolle Suomi taipui toisen kierroksen kohtaamisessa niukasti numeroin 1—2.³⁶ Huomion arvoista on, ettei Kanada osallistunut turnaukseen osoittaessaan mieltään IIHF:n eli kansainvälisen jääkiekkoliiton tiukkoja amatöörisäädöksiä vastaan.³⁷ Kanadan boikotti kisoja kohtaan luonnollisesti tarkoitti myös Suomen parempia mahdollisuuksia saavuttaa mitalisija, yhden lajin suurmaista puuttuessa.

Kisojen alun uutisointi vaihteli lehtien välillä. Kriittisin turnausmenestystä kohtaan oli Kansan Uutiset, joka uutisoi turnauksesta 19.3.1971 otsikolla: ”Taistelu jääkiekkoilun MM-mitaleista alkaa”. Artikkelissa muun muassa mainittiin, että ”Suomen joukkueelta odotetaan jälleen astumista kolmen suuren varpaille yksittäisissä otteluissa, mutta mitalisija olisi yllätys”.³⁸ Kolmella suurella viitattiin Ruotsiin, Tshekkoslovakiaan ja Neuvostoliittoon. Kansan Uutisissa myönnettiin suoraan, että Suomen mitalisija tulisi yllätyksenä.

Helsingin Sanomissa julkaistiin päivä ennen Suomen ensimmäistä ottelua, laaja artikkeli ”Pappa Lindström tulkitsi aattotunnelmat: ASIAT OVAT OIKEIN HYVIN”. Artikkelissa haastateltiin kolmea Suomen joukkueen pelaajaa: Lasse Oksasta, Seppo Lindströmiä ja Matti Murtoa. Silmiin pistävää Helsingin Sanomien artikkelissa on alaotsikon ”Aika olisi kaatua” alla haastateltaville esitettävä kysymys:

*Viime vuonna Suomi jopa voitti MM-areenalla sekä tshakit, että ruotsalaiset. Pystytäänkö nyt uusimaan sama temppu? Ja joko Neuvostoliiton on vuoro ensi kerran hävitä meille MM-kisoissa?*³⁹

³⁶ Arponen ja Sarvikas 1981, 105.

³⁷ Jokisipilä 2015, 141.

³⁸ ”Taistelu jääkiekkoilun MM-mitaleista alkaa” (art.). Kansan Uutiset 19.03.1971.

³⁹ ”Pappa Lindström tulkitsi aattotunnelmat: ASIAT OVAT OIKEIN HYVIN” (art.). HS 19.03.1971

Kysymyksenasettelusta ilmeni usko Suomen joukkueen pystyvän jälleen haastamaan muiden kärkimaiden lisäksi Neuvostoliiton uskottavasti. Ruotsi ja Tshekki oli vuoden 1970 Tukholman MM-kisoissa pystytty kaatamaan,⁴⁰ eikä niiden voittamista olisi luultavasti pidetty enää niin suurena yllätyksenä. Neuvostoliiton kaatamistakin puolestaan uskallettiin jo toivoa. Artikkelissa mainittiin myös, miten Kanadan puuttuminen kisoista loi Suomelle paremmat mahdollisuudet havitella mitaleja.

Uudessa Suomessa alkavasta turnauksesta puolestaan uutisoitiin 19.3.1971 seuraavalla otsikolla: ”MM-kiekkoilu alkaa: Tulossa maalivahtien kisat - Kokoonpanot yhä arvoituksia”. Artikkelissa mainittiin, ettei turnauksesta voinut vielä sanoa mitään varmaksi, sillä lopullisia joukkueiden kokoonpanoja ei vielä tiedetty.⁴¹ Varovainen suhtautuminen kisoja kohtaan korostui, eikä turnauksen voittajamaita lähdetty arvailemaan. Turnauksen ensimmäisellä puoliskolla⁴² Suomi kaatoi Länsi-Saksan ja USA:n, sekä pelasi Ruotsin kanssa tasan. Tappiot Suomi kärsi Neuvostoliitolle sekä Tshekkoslovakialle. Suomi siis voitti itseään heikommät maat, hävisi kahdelle kärkimaalle ja pelasi yhden kärkimaan kanssa tasan.⁴³

Tshekkoslovakialle Suomi hävisi selvästi 5—0 turnauksen ensimmäisen puoliskon viimeisessä ottelussaan.⁴⁴ 27.03.1971 julkaistiin Helsingin Sanomissa artikkeli: ”Leijonien häviö hyökkäyspäässä”, jossa pohdittiin, miten varsinkin otteluilla Tshekkoslovakiaa vastaan on Ruotsin ohella paljon merkitystä taistelussa mitaleista.⁴⁵ Uudessa Suomessa puolestaan julkaistiin artikkeli, jossa mainittiin: ”Nyt tai ei koskaan olisi Tshekkoslovakia pitänyt voittaa, jos mitaleista haaveillaan...”.⁴⁶ Pelit Ruotsia vastaan olivat aikojen saatossa muodostuneet yhä tasaisemmaksi, mutta tshekkejä vastaan tulokset saattoivat heitellä suuresti. Lehdet nostivat Tshekkoslovakian yhdeksi sellaiseksi maaksi, joka olisi pystyttävä kaatamaan, jos mitaleista haluttaisiin kunnolla taistella.

Suomi oli myös pelannut aikaisemmassa pelissään Ruotsin kanssa tasan numeroin 1—1, ja Helsingin Sanomien 25.03.1971 julkaistussa artikkelissa ”Vaatimaton Veli-Pekka Ketola: ”Sattumamaali” puhuttiin, miten Suomella ei ole enää ”alemmuuskompleksia”

⁴⁰ Honkavaara 1971, 13.

⁴¹ ”MM-kiekkoilu alkaa: Tulossa maalivahtien kisat – kokoonpanot yhä arvoituksia” (art.) Uusi Suomi 19.03.1971.

⁴² Turnauksessa kukin maa kohtasi toisensa kaksi kertaa. Honkavaara 1971, 11.

⁴³ Honkavaara 1972, 11.

⁴⁴ Honkavaara 1972, 11.

⁴⁵ ”Leijonien häviö hyökkäyspäässä – uusien ketjujen maalitaito nollassa” (art.) HS 27.03.1971.

⁴⁶ Jiiki: ”Juoni on karvas, tunnelma hyytävä” (art.) US 27.03.1971.

sen lähtiessä taistelemaan Ruotsia vastaan. Samassa artikkelissa myös mainittiin, miten Suomen voitto ei olisi ollut suuri vääryys ottelussa.⁴⁷

Jo ennen Neuvostoliiton voittamista alettiin siis puhua siitä, miten Suomi kykenee haastamaan muita lajin kärkimaita ja taistelemaan mitalisijoista uskottavasti. Yksittäiset voitot ja tasapelit suurmaita vastaan nostattivat luontaisesti itseluottamusta. Myös Markku Jokisipilä pohtii teoksessaan, miten Suomi-kiekon kehitystä jarrutti juuri itseluottamuksen puute suurmaita kohtaan.⁴⁸ Suurmaita vastaan pelatut hyvät ottelut nostattivat myös lehdistön luottamusta Suomen joukkuetta kohtaan.

Kaiken kaikkiaan ainakin Helsingin Sanomien ja Uuden Suomen turnauksen aikaisesta uutisoinnista ilmeni usko Suomen mitalisijaan. Mitaliuskoon kuitenkin loi kolauksen Suomen 5—0 tappio Tshekkoslovakialle turnauksen ensimmäisen puoliskon viimeisessä ottelussa, jolloin mm. *Kansan Uutisissa* 27.3.1971 julkaistiin artikkeli otsikolla ”Mitalitoiveet himmenivät - T-Slovakia laukoi 5—0 luvut”. Artikkelissa kuitenkin todettiin myös: ”Mitalitoiveet eivät toki haihtuneet, mutta himmenivät huomattavasti.”⁴⁹ Usko oli siis koetuksella, mutta sitä ei kuitenkaan heitetty lopullisesti syrjään.

Ruotsi puolestaan koki turnauksen toisella puoliskolla yllätystappion Länsi-Saksalle numeroin 1—2, jonka takia panokset Suomi—Ruotsi-pelissä olivat korkealla.⁵⁰ Maat olivat pelanneet ensimmäisessä kohtaamisessaan tasan 1—1, jolloin toisen kohtaamisen voittaja olisi turnauksessa kiinni pronssisijassa.⁵¹ Usko mitalisijaan kuitenkin lähes kokonaan romuttui Suomen kärsittyä 1—2 tappion Ruotsille turnauksen toisella kierroksella.⁵² Helsingin Sanomat uutisoivat 2.4.1971 tappiosta otsikoin: ”Näkemiin mitalihaaveet”.⁵³ Uudessa Suomessa puolestaan kirjoitettiin tappion jälkeen: ”Vahvat ja perustellut toiveet jääkiekkoilun MM-mitalista osoittautuivat vain aprilliksi.”⁵⁴ Tappio Ruotsille tarkoitti siis sitä, että Suomen olisi pitänyt voittaa Tshekkoslovakia kuuden maalin erolla, jotta Suomi olisi noussut kolmanneksi.⁵⁵ Suomen ja Tshekkoslovakian

⁴⁷ ”Vaatimaton Veli-Pekka Ketola ”Sattumamaali”” (art.). HS 25.03.1971.

⁴⁸ Jokisipilä, Markku, 2018, ”Heittopussista punakoneen kaatajaksi, amatöörikerhosta ammattilaisorganisaatioksi, vuodet 1965—1988, *Koko kansan leijonat – Suomi-kiekon historia*, 130.

⁴⁹ ”Mitalitoiveet himmenivät – T-Slovakia laukoi 5—0 luvut” (art.). 27.03.1971.

⁵⁰ ”Ruotsalaisvalmentaja täynnä kiukkua: jätän nuo tyttölapsen” (art.). HS 01.04.1971.

⁵¹ ”Maalit karkuunpääsemisistä olisivat kääntäneet pelin” (art.). US 02.04.1971.

⁵² Honkavaara 1972, 10.

⁵³ ”Näkemiin mitalihaaveet” (art.). HS 02.04.1971.

⁵⁴ ”Maalit karkuunpääsemisistä olisivat kääntäneet pelin” (art.). US 02.04.1971.

⁵⁵ ”Surun summa: Turha jäähy ja turhat läpiajot” (art.). HS 02.04.1971.

välisiin aikaisempiin otteluihin peilaten,⁵⁶ kuudella maalilla voittaminen oli todella epätodennäköistä, ellei jopa mahdotonta. Pronssisija oli siis käytännössä mahdottomuus, ja neljäsija selvä.

Jokisipilän artikkelissa pohditaan, miten yksikin lisävoitto kärkimaista niin sanottujen ”pienten maiden” lisäksi olisi voinut tuottaa Suomelle ensimmäisen arvokisamitalinsa⁵⁷ jo ennen vuotta 1988.⁵⁸ Kyseinen ajatus pätee hyvin myös Sveitsin MM-kisoihin. Suomi voitti turnauksessa sekä USA:n että Länsi-Saksan kaksi kertaa. Pronssisija ei vuoden 1971 MM-turnauksessa kaukana ollut. Suomen olisi pitänyt voittaa Ruotsi maiden toisessa keskinäisessä kohtaamisessa päästäkseen pronssisijalle.⁵⁹ Mitaleita ei kuitenkaan vielä tästäkään turnauksesta ollut kotiin viemisenä, Suomen jäädessä neljänneksi.

Mitalisijoihin uskottiin jo ennen Neuvostoliitto -voittoa. Tshekkoslovakiaa ja Ruotsia vastaan käytyjen otteluiden merkitystä korostettiin mitalikamppailussa, mutta Neuvostoliitosta ei tällaista keskustelua käyty. Se luultavasti viesti siitä, miten Neuvostoliittoa pidettiin edelleen liian kovana vastuksena. Muita kärkimaita vastaan käytyjen otteluiden merkitys siis korostui kamppailussa mitaleista.

⁵⁶ Suomen kolme viimeisintä ottelua Tshekkoslovakiaa vastaan: 0—5 tappio, 3—7 tappio, 2—7 tappio. Honkavaara 1972, 11.

⁵⁷ Suomi oli toki saavuttanut hopean EM-kisoista vuonna 1962. EM-mitalit jaettiin MM-kisojen yhteydessä. Hopean taustalla on kuitenkin Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton puuttuminen kisoista, jolloin mitalia ei pidetty arvossa. Arponen ja Sarvikas 1981, 105.

⁵⁸ Jokisipilä, Markku, 2018, ”Heittopussista punakoneen kaatajaksi, amatöörikerhosta ammattilaisorganisaatioksi, vuodet 1965—1988”, *Koko kansan leijonat – Suomi-kiekon historia*, 120.

⁵⁹ Arponen ja Sarvikas, 1981, 105—106.

3. Punakone kaatuu vihdoinkin – Izvestija-turnaus 1971

Suomi kohtasi Neuvostoliiton 17. joulukuuta vuoden 1971 Izvestija-turnauksessa. Suureksi yllätykseksi Suomi kukisti Punakoneen ensimmäistä kertaa jääkiekkohistoriansa aikana lukemin 2—4.⁶⁰ Suomi oli nyt Neuvostoliitto -voittonsa jälkeen kaatanut kaikki jääkiekon suurmaat: Ruotsin vuonna 1959,⁶¹ Tšekkoslovakian vuonna 1967, Kanadan vuonna 1968⁶² ja Neuvostoliiton 1971.⁶³ Itse turnauksessa Suomi sijoittui kolmanneksi, ollessaan tasapisteissä Tshekkoslovakian ja Neuvostoliiton kanssa, mutta jäi näiden taakse sarjataulukossa huonomman maalieronsa takia.⁶⁴

Ennen Neuvostoliitto—Suomi-peliä, ei lehdissä alettu spekuloidaan, miten Suomi sijoittuisi turnauksessa. Turnauksesta puhuttiin Olympia- ja MM-kisojen harjoitusturnauksena,⁶⁵ mutta esimerkiksi Kansan Uutiset puhuivat turnauksesta ”ensimmäisenä kovana voimien osoituksena”, viitaten sen olevan loppuvuoden harjoitusturnauksista kovatasoisin.⁶⁶ Avausottelua edeltäneessä uutisoinnissa nostettiin myös esille, miten Ruotsi ei lähettänyt turnaukseen parhaita pelaajiaan, vaan saapui paikalle B-joukkueen voimin.⁶⁷ Ruotsin joukkuevallinnan kritisointi saattoi viestiä siitä, että turnausta pidettiin arvossa myös suomalaisessa lehdistössä.

Suomi kohtasi Neuvostoliiton avausottelussaan Moskovassa 17.12., ja voitti lukemin 4—2. Helsingin Sanomat uutisoivat voitosta 18.12.1971 otsikolla ”Vihdoinkin totta: Maailmanmestarit kontallaan”, ja artikkelissa mainittiin Suomen nyt toteuttaneen ”viimeisen välietappinsa matkalla kiekkoilun huipulle.”⁶⁸ Voitolle annettiin Helsingin Sanomissa painoarvoa, viitaten ”välietapilla” siihen, että Neuvostoliitto oli viimeinen jääkiekon suurmaa, jonka Suomi nyt kykeni voittamaan. Uudessa Suomessa uutisoitiin voitosta otsikoin ”Kaikkien aikojen voitto N-Liitosta”. Jo otsikkotasolla Helsingin Sanomissa, sekä Uudessa Suomessa korostettiin voiton kokoluokkaa. Kansan Uutiset

⁶⁰ Honkavaara 1973, 11.

⁶¹ Leijonat.fi, viitattu 23.2.2024.

⁶² Arponen ja Sarvikas 1981, 105.

⁶³ Jokisipilä 2015, 10.

⁶⁴ Suomi, Tshekkoslovakia ja Neuvostoliitto keräsivät kaikki 4 pistettä, jolloin paremmuus ratkaistiin maalierolla. ”Ruotsin otteluissa turnauksen ratkaisu” (art.). HS 21.12.1971.

⁶⁵ ”Olympiakenraali alkaa Moskovassa – Ruotsi petti järjestäjät” (art.). HS 17.12.1971.

⁶⁶ ”Izvestija turnaus nyt viidennen kerran ”teatteriväkikin” nähdään kaukalossa” (art.). KU 17.12.1971.

⁶⁷ ”Olympiakenraali alkaa Moskovassa - Ruotsi petti järjestäjät” (art.). HS 17.12.1971.

⁶⁸ ”Vihdoinkin totta: Maailmanmestarit kontallaan” (art.). HS 18.12.1971.

puolestaan uutisoi voitosta otsikolla ”Suomi järjesti jymypaukun: Neuvostoliitto kaatui 4—2”.⁶⁹ Jymypaukku voitto todella olikin, sillä Suomi oli aikaisemmissa kohtaamisissa hävinnyt Neuvostoliitolle numeroin 1—8 ja 1—10.⁷⁰

Lehdistössä korostettiin Suomen joukkueen hyvää turnausmenestystä kokonaisuudessaan. Neuvostoliitto voitto itsessään oli jo historiallinen saavutus, mutta Suomi voitti myös Ruotsin B-maajoukkueen 4—1 ja hävisi Tshekkoslovakialle vain 0—1.⁷¹ Uudessa Suomessa turnauksen lopullisten sijoitusten jo ollessa selvät kirjoitettiin:

Kasassa on meriittiä enemmän kuin koskaan ennen: sitä ei tehnyt Neuvostoliitto -voitto yksistään, sitä ei tehnyt Tshekkoslovakia -tappiokaan. Kassan kokosi Suomen joukkue kolmella hyvällä pelillään. Se on Sapporaa ajatellen hyvä asia: tämä joukkue osaa pelata...⁷²

Uudessa Suomessa nostettiin esille jo tulevat Sapporon olympialaiset. Artikkelista ilmeni usko tai toivo Suomen hyvään vireeseen myös olympiakisoissa. Moskovan turnausta saatettiin siis pitää suunnan näyttäjänä, ja sen hetkiseen joukkueeseen uskottiin.

Helsingin Sanomissa uutisoitiin 21.12.1971, miten ”Turnauksen voitto olisi toki ollut arvokas, mutta Neuvostoliiton kaataminen riitti varoitukseksi muille sekä itseluottamuksen vahvistamiseksi leijonille.”⁷³ Helsingin Sanomissa oltiin samoilla linjoilla Uuden Suomen kanssa, HS:n nostettua esille Suomen peliesityksen koko turnauksen mittakaavassa. Neuvostoliitto -voitto kuitenkin näytti, miten hyvänä päivänä parhaatkin voidaan kaataa.

Heti historiallisen voiton tapahduttua, annettiin voitolle siis paljon merkitystä, esimerkiksi korostamalla sen olleen ”viimeinen välietappi” matkalla jääkiekkoilun huipulle. Turnauksen loppupuolella kuitenkin alettiin korostamaan sitä, että Suomi pelasi turnauksen kokonaisuudessaan hyvin. Suomen hyvästä suorituksesta turnauksessa ja Neuvostoliiton voittamisesta huolimatta, ei lehdissä vielä ennustettu tai paisuteltu

⁶⁹ ”Suomi järjesti jymypaukun - Neuvostoliitto kaatui 4—2” (art.). KU 18.12.1971.

⁷⁰ Honkavaara 1972, 11.

⁷¹ Honkavaara 1973, 11.

⁷² ”Maali erotti Suomen turnausvoitosta – N-liitto paras Ruotsin kustannuksella” (art.). US 21.12.1971.

⁷³ ”Lamppu syttyy, voitontoive sammuu” (art.). HS 21.12.1971.

menestysodotuksia paljoka Sapporon talviolympialaisia kohtaan. Neuvostoliiton ja Ruotsin B-joukkueen voittamisen jälkeen alettiin puhua Suomen suuresta mahdollisuudesta voittaa koko Izvestija-turnaus, ja sitä korostettiin kertomalla, miten se olisi Suomen tähänastisen jääkiekkohistorian kovin saavutus.⁷⁴

Alussa turnausta korostettiin kenraaliharjoituksena Sapporoa ajatellen.⁷⁵ Suomen voitettua Neuvostoliiton ja Ruotsin, alettiin jo puhua historiallisesta saumasta voittaa koko turnaus.⁷⁶ Turnausvoitto kuitenkin kariutui 0—1 tappioon Tshekkoslovakiasta, johdosta Suomi jäi turnauksessa kolmanneksi.

Turnauksen voittaminen oli pienestä kiinni ja sitä harmiteltiin ainakin Helsingin Sanomissa⁷⁷ ja Uudessa Suomessa⁷⁸. Kansan Uutisten artikkeli Suomen tappiosta Tshekkoslovakialle oli sävyltään neutraalimpi verrattuna Uuden Suomen ja Helsingin Sanomien artikkeleihin. Kansan Uutisten artikkelissa puhuttiin, miten 0—1 tappio Tshekkoslovakialle oli tuloksellisesti ansaittu, mutta esimerkiksi Suomen maalivahti Jorma Valtonen nostettiin turnauksen parhaaksi.⁷⁹ Suomen suoritusta pidettiin lehdissä hyvänä ja turnausvoiton karkaaminen käsistä pelkän maalieron nojalla luonnollisesti harmitti.

⁷⁴ "Tasapeli tshekkejä vastaan toisi Suomelle turnausvoiton" (art.). US 20.12.1971.

⁷⁵ "Izvestija turnaus nyt viidennen kerran "teatteriväkikin" nähdään kaukalossa" (art.). KU 17.12.1971; "Olympiakenraali alkaa Moskovassa – Ruotsi petti järjestäjät" (art.). HS 17.12.1971.

⁷⁶ "Tasapeli tshekkejä vastaan toisi Suomelle turnausvoiton" (art.). US 20.12.1971; "Ruotsin B härnäsi leijonia – Turnauksen voitto on tasapelin päässä" (art.). HS 19.12.1971; "Suomi takerrellenkin johtoon Moskovassa" (art.). KU 19.12.1971.

⁷⁷ "Lamppu syttyy, voitontoive sammuu" (art.). HS 21.12.1971.

⁷⁸ "Maali erotti Suomen turnausvoitosta – N-Liitto paras Ruotsin kustannuksella" (art.). US 21.12.1971.

⁷⁹ "Suomen voiton toiveet kaatuivat Marjamäen pahaan lipsahdukseen – N-Liitto maalieron turvin ykköseksi" (art.). 21.12.1971.

4. Joko nyt? - Sapporon talviolympialaiset 1972

Jääkiekon osalta vuoden 1972 olympiaturnaus pelattiin helmikuussa Sapporossa, Japanissa.⁸⁰ Talviolympialaiset alkoivat vain vajaa kaksi kuukautta vuoden 1971 Izvestija-turnauksen jälkeen.⁸¹ Turnaukseen lähdettiin nyt eri asetelmista kuin aiemmin: Suomi oli nyt kukistanut kaikki lajin suurmaat. Voisi helposti olettaa, että lajin ylivoimaisen mestarin voittaminen vain paria kuukautta aikaisemmin loisi suuria odotuksia seuraavia kisoja varten.

Suomi kohtasi Sapporon olympialaisten harjoitteluotteluissaan kaksi kertaa Neuvostoliiton, sekä alkukarsinnoissa Norjan. Lopputuloksena otteluista olivat 8—1 ja 7—2 tappiot Neuvostoliitolle, sekä 13—1 voitto Norjasta.⁸² Neuvostoliiton kaataminen toistamiseen ei siis onnistunut kisojen kynnyksellä. Helsingin Sanomissa olympiaturnauksen harjoitusotteluista uutisoitiin maltillisesti. Neuvostoliiton todettiin olleen parempi niin Helsingissä kuin Tampereellakin, mutta Norjaa ei pidetty varteenotettavana vastuksena Suomelle.⁸³

Uudessa Suomessa uutisoitiin Suomen ja Neuvostoliiton ensimmäisen kohtaamisen jälkeen, miten ”Neuvostoliitto on mestari” viitaten luultavasti tuleviin olympiakisoihin, ja Punakoneen hyvään vireeseen.⁸⁴ Tampereella pelatun toisen kohtaamisen jälkeen oltiin jo optimistisempia tulevien kisojen suhteen ja puhuttiin Suomen pelin parantuneen.⁸⁵ Norjan kohtaamista edeltäneenä päivänä 4.2, nostettiin Uuden Suomen urheiluosiossa esille, miten norjalaiset lehtimiehet eivät anna joukkueellensa minkäänlaisia mahdollisuuksia Suomea vastaan.⁸⁶ Norjan kukistamista pidettiin siis luultavasti Uudessa Suomessakin itsestäänselvyytenä.

Kansan Uutisissa uutisoitiin suurinumeroisista tappioista harjoitusotteluissa Neuvostoliitolle varsin pessimistisesti. 21.1. uutisoitiin lehdessä Suomen 1—8 tappiosta

⁸⁰ Honkavaara 1973, 3.

⁸¹ Vuoden 1971 Izvestija-turnauksessa Suomi pelasi viimeisen ottelunsa 20.12.1971, Sapporon talviolympialaisissa Suomi pelasi ensimmäisen ottelunsa 5.2.1972. Honkavaara 1973, 11.

⁸² Honkavaara 1973, 11.

⁸³ ”Ei tehonnut myötäkarvaankaan, 2—7” (art.) HS 22.01.1972; ”Norja oli pelkkä suupala – Turusen ketju herkutteli” (art.). HS 05.02.1972.

⁸⁴ ”N-Liitto ei antanut enää yllättää – vauhtipeli kaatoi Suomen 8—1” (art.). US 21.01.1972.

⁸⁵ ”Suomalaispeli viimeistelyä vailla” (art.) 22.01.1972 (art.). US 22.01.1972.

⁸⁶ ”Norjalaiset lehtimiehet: Häviämme Suomelle menen tullen” (art.). US 04.02.1972.

seuraavalla otsikolla: ”Neuvostoliiton vauhtipeli pudotti Suomen tylästi maanpinnalle 1—8”.⁸⁷ Otsikossa viitataan luultavasti siihen, että Izvestija-turnauksen voitto Neuvostoliitosta ei ole arkipäivää sekä, miten pöly on laskeutunut ja nyt on aika palata takaisin maan pinnalle.

Ennen varsinaisten pelien alkua ei lehdistössä alettu spekuloidaan Suomen tulevaa sijoitusta kisoissa, kuten ei aikaisemmissakaan turnauksissa. Uudessa Suomessa 22.1 mainittiin kuitenkin: ”Ei Sapporossa kovin huonosti käy”,⁸⁸ luultavasti viitaten, miten Suomi pystyy uskottavasti jälleen haastamaan lajin kärkimaita. Suomen ensimmäisestä voitosta Neuvostoliitosta 17.12, ei vedetty suuria johtopäätöksiä tulevia olympiakisoja varten, eikä Suomen sijoitusta kisoissa lähdetty lehdissä paisuttelemaan. Jääkiekko jäi myös lajina esimerkiksi hiihdon ja pikaluistelun taakse saamassaan mediahuomiosta, joka voisi viestiä siitä, että mitaleja ei välttämättä vielä uskottu jääkiekon saralla saavutettavan. Toisaalta luonnollisesti lajit, joissa Suomi oli jo aikeisemmin menestynyt, saivat enemmän huomiota medialta.

Suomi kohtasi olympiaturnauksen avausottelussaan 5.2.1972 Neuvostoliiton, joka oli ottelussa parempi lukemin 9—3.⁸⁹ Lukemat olivat varsin tavanomaiset, ja uutisointi lehdissä koostui lähinnä pelin kuvaamisesta. Tulos ei siis näyttänyt tulleen myöskään lehdille yllätyksenä. Voisi siis olettaa, että Izvestija-turnauksen Neuvostoliitto voittoa ei pidetty suurena tulevaisuuden näytteenä, vaan sitä pidettiin ehkä ennemminkin ”ihmeenä”.

Ennen Suomen ja Yhdysvaltojen kohtaamista kirjoitettiin Helsingin Sanomissa, miten Suomi voitti Yhdysvallat jo vuotta aiemmin Sveitsin MM-kisoissa. Artikkelissa kirjoitettiin, miten se olisi myös mahdollista nyt.⁹⁰ Samankaltaisia viittauksia aikaisempiin maajoukkueen otteisiin joukkueiden keskinäisissä kohtaamisissa ei nostettu esille ennen Suomen kohdattua Neuvostoliittoa. Viittauksia Izvestija-turnaukseen ei siis tehty. Neuvostoliittoa saatettiin siis edelleen pitää liian kovana vastuksena, eikä voiton välttämättä uskottu toistuvan. Toisaalta Suomi oli jo kärsinyt tappiot Neuvostoliitolle harjoitusotteluissaan, joka puolestaan antoi jälleen realistisen kuvan maiden taitoerosta.

⁸⁷ ”Neuvostoliiton vauhtipeli pudotti Suomen tylästi maanpinnalle 1—8” (art.). KU 21.01.1972.

⁸⁸ Jiiki ”Kalavelat” (art.). US 22.01.1972.

⁸⁹ Honkavaara 1973, 11.

⁹⁰ ”Jos vain historia toistaa itseään Suomi lyö USA:n” (art.). 09.02.1972.

Suomen viides sija olympiaturnauksessa varmistui, kun Yhdysvallat voittivat Suomen 10.2. pelatussa ottelussa 4—1.⁹¹ Helsingin Sanomissa uutisoitiin tappion jälkeen, miten ”Menestys alitti kaikki odotukset”. HS:n artikkelissa pohdittiin myös, miten jääkiekkomaajoukkueen kauden huippu ajoittui suurimmalla osalla pelaajista joulua edeltäneessä Izvestija-turnauksessa.⁹² Jo otsikkotasolla ilmenee, että hyvin suoriutunut Izvestija-turnaus, sekä Neuvostoliiton kaataminen nostivat menestysodotuksia Sapporon talviolympialaisia kohtaan ainakin Helsingin Sanomissa. ”Huippukunnossa” maailmanmestariinkin lyötiin.

Kansan Uutisissa 11.2. urheiluosiossa puolestaan julkaistiin Eero Salosen⁹³ pakina olympiakisojen kulusta. ”Kumma juttu sanoi hän” -nimisessä pakinassa Salonen kertoi ”Ollaan viidentenä” -alaotsikon alla Suomen jääkiekkomaajoukkueen suoriutumisesta negatiiviseen sävyyn. Pakinassa mainittiin, miten ”Suomalaisten utopistiset haaveet mitaleista murenivat myös odotetusti.” Pakinassa mainittiin myös, miten ”porvarilehdet” ovat ”kasvattanut toiveita mitaleista”.⁹⁴ Pakinasta saa kuvan siitä, että mitaleita ei ainakaan Kansan Uutisissa ollut odotettu ja Suomen viidessija ei ollut yllätys. Pakina julkaistiin kuitenkin vasta Suomen viidennen sijan varmistuttua. Herääkin kysymys: miksi tätä kantaa ei tuotu aikaisemmin esille, esimerkiksi turnauksen alkupäivinä? Pakinassa jääkiekosta lajina puhuttiin myös negatiiviseen sävyyn ”kaupallisuuden huipentumana”, ja miten ”porvarillinen” lehdistö oli tuhlannut sivukaupalla jääkiekkoiluun. Porvarilehdistä esille nostettiin esimerkiksi tarkastelemani Uusi Suomi. Uusi Suomi ei ollut kuitenkaan mielestäni paisutellut tai kasvattanut uutisoinnissaan turhia haaveita mitaleista, sen enempiä kuin Helsingin Sanomat tai Kansan Uutiset itsessään.

Kansan Uutisissa oli myös nostettu paljon jääkiekkoa esille, ja täten tuhlattu itsekin myös ”turhaa palstatilaa”. Jääkiekon SM-sarjasta oli lehdessä uutisoitu paljon jo ennen olympialaisia, sekä jääkiekosta kirjoitettiin paljon vielä Eero Salosen pakinan jälkeenkin. Pakinan taustalla saattoi siis olla turhautuminen joukkueen huonoon suorittamiseen kisoissa, joka purkautui Salosen pakinassa erittäin negatiivissävytteisenä ja hieman perusteettomana hyökkäyksenä itse lajia ja siitä uutisointia kohtaan. Salonen ei ollut

⁹¹ ”Suomi viides jääkiekkoilussa” (art.). US 11.02.1972.

⁹² ”Huippukunto ajoittui ennen Sapporoa” (art.). HS 11.02.1972.

⁹³ Eero Salonen oli entinen suomalainen koripalloilija, joka toimi myöhemmin urheilutoimittajana Kansan Uutisissa. Helsingin Sanomat 4.7.2006.

⁹⁴ Eero Salonen ”Kumma juttu sanoi hän” (pak.). KU 11.02.1972.

aikaisemmissakaan pakinoissaan puhunut jääkiekosta porvarillisena lajina, sekä käsitteli esimerkiksi Suomen ja Puolan kohtaamista neutraalisti.⁹⁵ Herää siis kysymys: olisiko koko pakinaa edes julkaistu Kansan Uutisissa, jos Suomi olisi pärjännyt paremmin olympiaturnauksessa. On toki myönnettävä, ettei Salonen edusta koko Kansan Uutisten kantaa, mutta lehti toisaalta myös valikoi, mitä asioita nostaa esille. Toisaalta pakinoiden tarkoitus onkin yleensä tuoda esille teräviä mielipiteitä, joita Salonen selväsi toikin.

Salosen pakina päättyi lauseisiin ”Sisulla Sapporoon oli tema. Ja sisulla sinne mentiin. Taisi tulla käytetyksi kaikki jo etukäteen.” Viimeisellä lauseella luultavasti viitataan joulukuiseen hyvin menneeseen Izvestija-turnaukseen ja siihen, miten jääkiekkomaajoukkueen suoritushuippu tapahtui paria kuukautta ennen olympiaturnausta. Samankaltaisuuksia Helsingin Sanomien ja Uuden Suomen linjaan joukkueen ”suoritushuipusta” löytyy myös siis Kansan Uutisista.

Suomi päätti jääkiekon osalta olympiaturnauksensa 4—3 voittoon Ruotsista.⁹⁶ Ottelun jälkeen sekä Helsingin Sanomissa että Uudessa Suomessa alettiin jo kääntää katseita tuleviin Prahin MM-kisoihin. Uudessa Suomessa nostettiin 14.2. esille Suomen joukkueen puolustaja Juha Rantasilan haastattelu, jossa tämä uskoi Prahin MM-kisoista vihdoin tulevan mitali.⁹⁷ Helsingin Sanomissa puolestaan puhuttiin miten nykyinen joukkue voisi Prahassa ”Menestyä odotusten mukaisesti”.⁹⁸ Joukkue ei siis ollut menestynyt olympiaturnauksessa odotusten mukaisesti, vaan siltä odotettiin parempaa suoritusta. Kansan Uutisissa ei tulevista MM-kisoista juuri keskusteltu.

Yhteistä kaikille lehdille on se, miten Suomen jääkiekkjoukkueen olympiaturnauksen suorituksesta puhuttiin vaatimattomana. Lehdissä puhuttiin, miten maajoukkueen terävin huippu saattoi tapahtua joulukuussa ja, miten samantasoista hyvää suoritusta ei saatu olympialaisissa. Hyvä suoritus Izvestija-turnauksessa loi siis odotuksia Sapporon olympialaisia kohtaan, mutta niitä ei lähdetty paisuttelemaan heti kun Suomi voitti Neuvostoliiton vuoden 1971 joulukuussa.

Menestysodotuksia kisoihin siis oli, mutta ne murenetuivat kollektiivisesti Suomen hävittyä USA:lle, jolloin viidessija kisoissa varmistui.

⁹⁵ Eero Salonen ”Pikamatka on aina pikamatka” (pak.). KU 08.02.1972.

⁹⁶ Honkavaara 1973, 11.

⁹⁷ ”Ruotsille ei jäänyt jossittelun aihetta – Rantasila veikkaa mitalia Prahin kisoista” (art.). US 14.02.1972.

⁹⁸ ”Uusia miehiä Prahaan?” (art.). HS 14.02.1972.

Loppulause

Tutkimuksessani tarkastelin, loiko Suomen jääkiekkomaajoukkueen ensimmäinen voitto Neuvostoliitosta nousevia menestysodotuksia suomalaisessa lehdistössä Suomen jääkiekkomaajoukkueelle Sapporon vuoden 1972 talviolympialaisia kohtaan. Aloitin tarkastelemalla uutisointia ensin Sveitsin MM-kisoista vuodelta 1971, edeten vuoden 1971 Izvestija-turnaukseen ja päättäen tarkastelun Sapporon vuoden 1972 olympiaturnaukseen.

Jo ennen Neuvostoliiton voittamista vuoden 1971 Izvestija-turnauksessa, nostettiin Helsingin Sanomissa Sveitsin vuoden 1971 MM-kisojen ennakkossa esille kysymys: olisiko nyt se vuosi, milloin Suomi voittaisi Neuvostoliiton?

Neuvostoliitto voitettiin, mutta ei vielä MM-kisoissa, vaan myöhemmin saman vuoden joulukuussa. Voittoa oli odotettu ja, kun se tapahtui, oltiin siitä lehdistössä yllättyneitä ja riemuissaan. Suomen voittaessa Neuvostoliiton, juhlittiin sensaatiovoittoa lehdissä. Voittoa pidettiin osoituksena siitä, että hyvänä päivänä Suomi voi voittaa maailmanmestaritkin. Turnauksesta puhuttiin myöhemmin Sapporon olympiakisojen aikana maajoukkueen suoritushuippuna.

Suomi hävisi kuitenkin kahdesti suurinumeroisilla luvuilla harjoitusotteluissaan Neuvostoliitolle ennen Sapporon talviolympialaisia, joka saattoi lannistaa suurimpia odotuksia – varsinkin Neuvostoliiton kohtaamisesta - ennen itse olympiakisoja. Suomi pelasi Sapporossa alivireisesti verrattuna Sveitsin MM-kisoihin ja joulukuiseen Izvestija-turnaukseen. Sapporon olympialaisten aikana lehdistö puhui joukkueen suorituksesta vaatimattomana, ja oletti parhaan suoritushuipun tapahtuneen paria kuukautta aikaisemmin.

Menestysodotuksia kisoja kohtaan kuitenkin selvästi oli, mutta Neuvostoliiton voittaminen ei yksistään niitä nostanut pilviin. Kyseessä oli kuitenkin vain yksittäinen voitto – vaikkakin suuri sellainen -, mutta sitä pidettiin luultavasti vain harvinaisena *ihmeenä*. Toisaalta Suomen hyvä suoritus Izvestija-turnauksessa kokonaisuudessaan loi luonnollisesti uskoa myös hyvään vireeseen olympiaturnauksessa.

Kaiken kaikkiaan menestysodotuksia siis nousi, mutta ei siinä mittakaavassa, mitä ainakin henkilökohtaisesti odotin. Olisi voinut helposti olettaa, että lajin ylivoimaisen suurmestarin voittaminen vain paria kuukautta aikaisemmin olympiaturnausta olisi nostattanut selviä menestysodotuksia olympiakisoja varten, mutta lehdistä huokuu maltillinen suhtautuminen Sapporon talviolympialaisia kohtaan. Menestysodotukset ilmenivät vasta Sapporon olympiakisojen aikana puhuttaessa Suomen maajoukkueen parhaan ”suoritushuipun” satuttua Izvestija-turnauksessa. Samankaltaista virettä odotettiin myös Sapporoon, mutta sitä ei valitettavasti tullut.

Heti Neuvostoliitto -voiton jälkeen ei lehdistössä ruvettu paisuttelemaan Suomen asemaa suurena jääkiekkomaana, vaan menestysodotukset ilmenivät pettyneenä asenteena Suomen huonoon suoritukseen Sapporon olympialaisten aikana. Izvestija-turnauksen hyvä suorittaminen antoi lehdille aihetta odottaa parempaa, mutta kun näin ei käynyt, oltiin siitä pettyneitä ja yllättyneitä. Kansan Uutisissa mitalihaaveista puolestaan puhuttiin *utopistisina*, mutta uutisoinnista kuitenkin ilmenee, että jonkinlaisia odotuksia oli. ”Utopistiset mitalihaaveet” -termi tuotiin esiin vasta Suomen viidennen sijan varmistuttua eikä esimerkiksi turnauksen alkuvaiheessa, joka on mielenkiintoista.

Jatkoa ajatellen olisi mielenkiintoista tutkia, reagoivatko poliittiselle akselille eri päihin sijoittuvat puolueiden äänenkannattajat eri tavoin historian saatossa esimerkiksi Suomen ja Neuvostoliiton kohtaamisiin eri urheilulajeissa. Tässä tutkimuksessa pääpaino oli perehtyä lehdille muodostuneisiin menestysodotuksiin Suomen jääkiekon A-maajoukkuetta kohtaan, mutta myös sävyeroja lehtien uutisoinnissa nousi esille. Tulevaisuudessa näihin sävyeroihin ja niiden syihin voisi pureutua syvemmin.

Lähteet ja tutkimuskirjallisuus

I SANOMALEHDET

Helsingin Sanomat 1971—1972

Kansan Uutiset 1971—1972

Uusi Suomi 1971—1972

II HAKUTEOKSET

Ekman-Salokangas Ulla, Aalto Eeva-Liisa ja Salokangas Raimo 1988a: *Suomen lehdistön historia 5: Hakuteos Aamulehti – Kotka Nyheter*. Kustannuskiila, Kuopio.

Ekman-Salokangas Ulla, Aalto Eeva-Liisa ja Salokangas Raimo 1988b: *Suomen lehdistön historia 7: Hakuteos Savonlinna – Övermarks Tidning*, Kustannuskiila, Kuopio.

Honkavaara, Aarne 1971: *Jääkiekkokirja 1970—1971*. Suomen jääkiekkoliitto, Lahti.

Honkavaara, Aarne 1972: *Jääkiekkokirja 1971—1972*. Suomen jääkiekkoliitto, Lahti.

Honkavaara, Aarne 1973: *Jääkiekkokirja 1972—1973*. Suomen jääkiekkoliitto, Lahti.

III TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Arponen, O. Antti et al. 1981: *Suomen urheilu SVUL 1900—1980*. SVUL, Hanko.

Eskola Jari ja Suoranta Juha 1996: *Johdatus Laadulliseen Tutkimukseen*. Lapin yliopisto, Rovaniemi.

Jokisipilä, Markku 2018: ”Heittopussista punakoneen kaatajaksi, amatöörikerhosta ammattilaisorganisaatioksi, vuodet 1965—1988”, teoksessa: *Koko kansan leijonat – Suomi kiekon historia*. Docendo, Jyväskylä.

Jokisipilä, Markku 2015: *Punakone ja vaahteranlehti*. Otava, Keuruu.

Isotalo, Kimmo 2015: ”Luonnon armoilta hallin suojiin – Jääkiekon ensiaskeleet kansallislajiksi”, teoksessa: *Urheilun toinen puoli*. Suomen urheilu historiallinen seura, Porvoo.

Kokkonen, Jouko 2018: ” Tie talviseksi kuningaspeliksi vuodet 1945—1964”, teoksessa: *Koko kansan leijonat – Suomi kiekon historia*. Docendo, Jyväskylä.

Nevala Arto, Isotalo Kimmo, Itkonen Hannu 2020: ”Miksi Suomesta tuli vuosikymmeniksi jääkiekko- mutta ei jalkapallomaa?” *Ennen ja nyt*, 20(3), 2–23.

IV MUU KIRJALLISUUS

Hurme, Pekka. Urheilutoimittaja Eero Salonen. Helsingin Sanomat 4.7.2006. Viitattu 23.2.2024. <https://www.hs.fi/i ihmiset/art-2000004408233.html>

Karttunen, Anu ja Porttila Kimmo. Legendaarinen Izvestija-turnaus tuo Jaloselle muistoja mieleen – ”Ruoan kanssa oli taiteilemistä”. Yle Urheilu 18.12.2015. Viitattu 22.2.2024. <https://yle.fi/a/3-8541349>

Suomi-kiekon historia pähkinänkuoressa. Jääkiekkoliitto, historia. Viitattu 23.2.2024. <https://www.leijonat.fi/index.php/sarjat/suomi-sarja/item/13512-historia>